

Τι αλλάζει στα Πανεπιστήμια με το Νόμο – Πλαίσιο;* 1982

Οι βασικές αρχές του νέου νόμου – πλαίσιο ολοκληρώθηκαν και είναι ακλόνητες γιατί βασίζονται στις κοινές θέσεις των πανεπιστημιακών φορέων, μ' όλες τις διαφορές ερμηνείας που μπορεί να παρουσιάζοντας ότι με τη συναίνεση του για ψήφιση αυτό το νόμο, ελπίζοντας ότι με τη συναίνεση του πανεπιστημιακού κινήματος θα αποτελέσει αφετηρία για την αναγέννηση του ελληνικού πανεπιστημίου, με τη συμμετοχή όλων σ' αυτή την προσπάθεια.

Και μέχρι την ψήφιση του, δεν θα σταματήσουμε να εξηγούμε και να τεκμηριώνουμε τις θέσεις μας. Μετά την εξαγγελία των βασικών αρχών, με έκπληξη είδαμε τη διάσταση απόψεων που εκφράσανε φορείς, αφού μάλιστα είχαν προηγηθεί τόσες συζητήσεις. Οι διαφορές αυτές, κατά τη γνώμη μου, οφείλονται στις κάποιες ασάφειες που μοιραία περιείχαν οι γενικές αρχές και άλλες πάλι ήταν απόλυτα επιτόλαιες και εικονικές – όπως το θέμα της αναγνώρισης ή όχι των φοιτητικών συλλόγων. Και βέβαια, μέσα στις διαφορές που παρουσιάστηκαν, υπάρχουν και τα δυο μεγάλα θέματα της ΕΑΓΕ και της συμμετοχής των φοιτητών στον τομέα.

Η Ακαδημία (ΕΑΓΕ) δίνει τη δυνατότητα μιας παρέμβασης στα ΑΕΙ που για συνταγματικούς και μόνο λόγους (αυτοδιοίκηση), δεν μπορούσε να ονομασθεί αλλιώς. Το ότι είναι άμισθο, το ότι στελεχώνεται από άξιους πανεπιστημιακούς δασκάλους κοινής αποδοχής και το ότι έχει απλά εισηγητικές και όχι αποφασιστικές αρμοδιότητες, αποδεικνύει – πιστεύουμε – ότι δεν πρόκειται ούτε για υπερόργανο, ούτε αυτονόητα για προσπάθεια κομματικοποίησης. Ο μικτός ακαδημαϊκός – κοινωνικός έλεγχος που προτεινόταν από τους φορείς (ΣΑΕ) και από το ΠΑΣΟΚ το '78 (ΕΣΑΕ), χωρίζεται για συνταγματικούς λόγους και θα ασκείται από την ΕΑΓΕ (ακαδημαϊκός) και το ΕΣΑΠ (κοινωνικός). Και απαιτείται ακαδημαϊκός έλεγχος σ' εθνικό επίπεδο γιατί όσο δημοκρατικός και αν είναι ένας νόμος – πλαίσιο, αν το καθεστώς στα πανεπιστήμια αναπαραχθεί όπως σήμερα, ο εκδημοκρατισμός τους θα είναι αντικειμενικά αδύνατος.

Ο λόγος που η ΕΑΓΕ αποτελείται από πανεπιστημιακούς δασκάλους είναι για να μην έχει κανείς το δικαίωμα να πει ότι καταλύεται η αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ. Τα πρώτα 20 μέλη της ΕΑΓΕ, θα είναι τα κοινά ονόματα που θα προτείνει κάθε φορέας ξεχωριστά και ΕΦΕΕ, ΕΔΠ, ΤΕΕ, Δικηγορικός Σύλλογος, αλλά και κάθε τμήμα και σχολή των ΑΕΙ με τη συμμετοχή όλων των φορέων και πάλι. Έτσι το μόνο κριτήριο για το κάθε μέλος της ΕΑΓΕ θα είναι το αν είναι πρωταρχικά και κύρια άξιους πανεπιστημιακούς δασκάλους και επί πλέον και κοινής αποδοχής, ώστε να μη έχει δικαίωμα κανένας χώρος να πει ότι κομματικοποιήθηκε το όργανο. Ο ρόλος της ΕΑΓΕ είναι από τη μια να συντονίζει πανελλαδικά τις διαδικασίες ελέγχου των προγραμμάτων των ΑΕΙ και από την άλλη πλευρά να υπάρχει δυνατότητα συντονισμού της διαδικασίας εκλογής καθηγητών με τα ίδια αξιολογικά και ανοιχτά δημοκρατικά κριτήρια σ' εθνικό επίπεδο. Όσον αφορά στο πρώτο, για παράδειγμα, θα συμβάλλει με εγκύκλιο της π.χ., στο να εξισορροπηθούν και να ομογενοποιηθούν στα πλαίσια βέβαια της ακαδημαϊκής ελευθερίας, τα προγράμματα στο μαθηματικό τμήμα της Αθήνας που έχει, ως πούμε 30 μαθήματα και στο μαθηματικό τμήμα της Θεσσαλονίκης που έχει 60 μαθήματα. Ωστε η πολιτεία να είναι σίγουρη ότι οι μαθηματικοί που θα αποφοιτήσουν από τα δυο τμήματα θα έχουν πράγματι ισότιμα πτυχία και ότι θα εκπαιδεύσουν τους μαθητές των σχολείων όλης της χώρας με τον ίδιο τρόπο. Από κει και πέρα, δεν θα εμποδίζεται η ελευθερία της διδασκαλίας και της έρευνας, αρκεί να υπάρχει ένας κοινός κορμός και μια κοινή βάση για την εναρμόνιση των μαθημάτων σε εθνικό επίπεδο.

Στο δεύτερο σημείο που εξασφαλίζεται μια συνταγματικά ορθή άσκηση κρατικής εποπτείας στα πανεπιστήμια είναι οι εκλογές των καθηγητών, που, όπως γίνεται μέχρι σήμερα, όλοι γνωρίζουμε ότι δεν είναι ο καλύτερος δυνατός τρόπος, ούτε έχει την έξωθεν καλή μαρτυρία. Όταν, λοιπόν, μια εκλογή γίνεται με τα 2/3 των ψήφων μέσα στο τμήμα όπου συμμετέχουν οι φοιτητές και είναι διάφανες και ορατές όλες οι διαδικασίες, σημαίνει, ότι ο νέος δάσκαλος έχει ευρεία συναίνεση και η εκλογή του είναι υποχρεωτική για το υπουργείο Παιδείας. Αν όμως με περιστασιακές πλειοψηφίες – ανάλογα με τις κλίκες που κάθε φορά επικρατούν – υπάρξει κάποιο πρόβλημα, μπορούν οι φοιτητές να προσφύγουν και να γίνει μια δευτεροβάθμια εξέταση που πάλι θα έχει εισηγητικό χαρακτήρα για το εκλεκτορικό Σώμα που θα είναι πάντα στα πλαίσια του συγκεκριμένου ΑΕΙ.

* Δημοσιεύθηκε στην «Αυγή» 28.2.1982.

Σε καμιά περίπτωση η ΕΑΓΕ δεν απορρίπτει μια εκλογή μετά από μια προσφυγή. Απλά, αναπέμπει το θέμα στο Τμήμα – εξασφαλίζοντας έτσι την πλήρη αυτοδιοίκηση– αφού πρώτα διερευνήσει αν το θέμα έχει κάποιο ακαδημαϊκό ποιοτικό ή ηθικό βάρος.

Όσον αφορά τη συμμετοχή στον Τομέα, θα πρέπει να γίνει απ' όλους κατανοητό ότι η δημοκρατία στα Πανεπιστήμια μπορεί να κατοχυρωθεί μόνο σε επίπεδο Τμήματος, όπου όλοι οι φορείς έχουν υλική βάση εκπροσώπησης. Ο κίνδυνος να εξελιχθεί το φέουδο της Έδρας σε ολιγοπώλιο του Τομέα θα υπήρχε αν σ' αυτό το επίπεδο συμμετείχαν οι «ειδικοί» και από τους δασκάλους και από τους φοιτητές.

Και σ' αυτό το σημείο, πιστεύουμε ότι οι διαφορές είναι εικονικές, γιατί στο σχέδιο του ΠΑΣΟΚ το '78 και τώρα, ο τομέας είναι απλώς εισηγητικός προς το Τμήμα, όπου παίρνονται οι αποφάσεις με τη συμμετοχή των φοιτητών. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να συζητήσουμε πιο πέρα με τους φοιτητές κι ελπίζουμε χωρίς ακαδημαϊκές αβαρίες να βρούμε λύση που να υλοποιεί αποφασιστικά την ουσιαστική συμμετοχή τους και στον τομέα.

Το γεγονός ότι μέσα στο Πανεπιστημιακό κίνημα υπάρχει μια δύναμη αδράνειας, φταιει νομίζω για το ότι οι φορείς δεν έχουν πεισθεί για όλα αυτά. Όταν για παράδειγμα βλέπει κανείς ότι το ίδιο το ΠΑΣΟΚ το 1978 δεν περιλάμβανε αυτά τα στοιχεία στο σχέδιο του, μπορεί εύκολα, μηχανιστικά και επιπόλαια να θεωρήσει ότι έγινε απόκλιση από τις θέσεις μας. Γιατί, οι φορείς λένε σήμερα: καταθέστε το σχέδιο του '78. Αλλά από το '78 στο '82, κάναμε ωριμότερες και διεισδυτικότερες τις μελέτες μας και οδηγηθήκαμε σ' αυτές τις τροποποιήσεις. Σε κάθε περίπτωση όμως, συνεχίζουμε να εξηγούμε τις θέσεις αυτές, εξαντλώντας κάθε καλή θέληση για διάλογο.

Και όσον αφορά στο φοιτητικό κίνημα ελπίζω ότι μετά τις 17 Μάρτη – αλλά ίσως και πριν από την οριακή μέρα των φοιτητικών εκλογών – θα πρυτανεύσουν ωριμότερες σκέψεις και ίσως θα υπάρξει και κάποιος προβληματισμός γύρω από τις θέσεις του, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν. Στο Επιστημονικό Διδαχτικό Προσωπικό ζητήσαμε και πάλι γραπτές τις θέσεις του. Και αυτό γιατί στο παρελθόν κάποιες ανοιχτές και ανυπόκριτες συζητήσεις είδαν το φως της δημοσιότητας με διάφορες εκδοχές και για να έχουμε μετά την ευχέρεια στον διάλογο που συνεχίζεται δώσαμε και εμείς γραπτά την δική μας τοποθέτηση. Για να μην ενημερώνονται με διαφορετικό τρόπο τα αμφιθέατρα και παίρνονται αποφάσεις για απεργίες πριν ακόμα γίνουν γνωστές οι ρυθμίσεις που αφορούν το Ε.Δ.Π.

Νομίζω ότι σ' αυτό το σημείο υπάρχει μια μεγάλη σύγχυση και παίρνω το θάρρος – σαν παλιός συνδικαλιστής – να πω ότι και η συνδικαλιστική δεοντολογία αλλά και ο ιδιαίτερα θετικός ρόλος του Ε.Δ.Π., επέβαλαν μια αυτοσυγκράτηση μέχρι να υπάρξει ολοκληρωμένη η πληροφόρηση από το υπουργείο.

Πιστεύουμε και νομίζω ότι αποδεικνύουμε στις επαφές μας με τους φορείς ότι σεβόμαστε και εντάξαμε τις θέσεις των φορέων, αλλά ότι σε πολλά σημεία – καλά ή άσχημα – υπερκεράσαμε αυτές τις θέσεις στην κατεύθυνση βαθύτερων αλλαγών. Έχουμε όμως την αίσθηση ότι η δύναμη της αδράνειας που υπάρχει στο πανεπιστημιακό κίνημα, δυσκολεύει προσωρινά τα πράγματα γιατί είναι δεσμευμένη μέσα στα όργανα του που επεξεργάστηκαν πριν από χρόνια αυτές τις θέσεις. Εμείς βέβαια, εξακολουθούμε να συζητάμε τις απόψεις μας στις λεπτομέρειες τους, χωρίς να σημαίνει ότι κάποια πλευρά θα αλλάξει θέσεις ούτε ότι αυτή η αλλαγή θα σημαίνει υποχώρηση. Προσπαθούμε πάντα να εξηγήσουμε ότι ο γνώμονας για κάθε επιλογή είναι η διασφάλιση της δημοκρατίας και το ακαδημαϊκό ζωντάνεμα των πανεπιστημίων μας, θεμέλιο για την κοινωνική αλλαγή. Όσο για την συμμετοχή των φορέων στην επεξεργασία του νόμου, αυτό γίνεται με τις άπειρες συνεχείς επαφές μας. Αυτό που δεν μπορεί να γίνει είναι η δημιουργία μιας νέας επιτροπής. Γιατί με τη διαδικασία των επιτροπών πέρασαν 7 χρόνια συζητήσεων χωρίς να καταλήξουν πουθενά. Και εμείς είμαστε αποφασισμένοι να λειτουργήσουν τα πανεπιστήμια από το 1982-83 με τον νέο δημοκρατικό και κοινής αποδοχής Νόμο –Πλαίσιο.